

Af Lene G. Schrøder

Oplever du også et uens vidensniveau hos dine studerende? Nogle studerende kender biblioteks-baser, fagdata-baser, søgemetodikker m.m. og andre søger på lykke og fromme i Google og er dermed svage på informationskompetencer i forhold til deres medstuderende.

Lene G. Schrøder
Projektleder for Bibteach
Herning Centralbibliotek
bible@herning.dk

Det har sitet www.bibteach.dk forsøgt at gøre noget ved. For det første ved at tage hånd om den almindelige borgers evne til overhovedet at kunne bruge nettet og for det andet ved at forsøge at fastlægge et fælles vidensniveau i forhold til forskellige uddannelsesniveauer.

På hjemmesiden kan biblioteksunderviseren hente færdige kursusmaterialer, der kan bruges i undervisningen. Materialerne kan downloades og bearbejdes så de er tilpasset netop din undervisningssituation.

Andet materiale er indsamlet fra uddannelsesinstitutioner og viser hvorledes man her underviser. Dette materiale kan være en god inspirationskilde, som i de fleste tilfælde giver en stikordsliste til underviseren.

Projekt Bibteach www.bibteach.dk, der startede i 2003, ændrede i perioden 2005-2006 kurs fra at arbejde med undervisning overfor den almene borger til i denne periode at koncentrere sig om de studerendes informationskompetencer. Projektet havde følgende idegrundlag

- At definere begrebet informationskompetence på henholdsvis grund-, ungdoms-, og videregående uddannelser ud fra en bibliotekarisk vinkel, og her ud fra formulere et bud på en fælles strategi for folkebibliotekernes samlede indsats omkring informationskompetencer på tværs i uddannelsesforløbet.
- At definere et grundlag for at folkebibliotekerne i samarbejde med uddannelsesinstitutionerne kan tilbyde de studerende en kompetenceopbygning, så de oplever en sømløs adgang til de biblioteksressourcer, de møder i uddannelsesforløbet.
- At fokusere på de studerendes evne til informationssøgning og til vurdering af både indhold og kilde.

Samarbejde på tværs af bibliotekssektoren

At gennemføre disse ideer krævede samarbejde på tværs af bibliotekssektoren. Derfor blev projektgruppen sammensat af en repræsentant fra henholdsvis Aalborg Universitetsbibliotek, CEU Herning og en repræsentant fra faggruppen Bibliotek og Uddannelse samt to folkebiblioteker, Svendborg Bibliotek og Silkeborg Bibliotek. I projektgruppen var desuden deltagere fra tre centralbiblioteker, henholdsvis Det Nordjyske Landsbibliotek, Esbjerg Centralbibliotek og Herning Centralbibliotek. På denne måde sikrede projektet sammenhæng mellem projektgruppens anbefalinger og det reelle behov på uddannelsesinstitutionerne. I projektets styregruppe var endvidere en repræsentant for Fabulær.

De forskellige typer af samarbejdspartnere gav projektarbejdet en dimension, vi ikke kunne have opnået på anden vis. Vi medbragte forskellige erfaringer om både betjening og undervisning fra vores daglige arbejde.

Tanken om at udarbejde en fælles strategi for de studerende på tværs af uddannelsesforløbet var ny. Vi arbejdede på informationskompetenceområdet ved at definere en progression mellem de enkelte uddannelser: Folkeskole – Ungdomsuddannelser – Mellem og videregående uddannelser.

Projektet havde overordnet to delelementer:

- a. At definere hvilke informationskompetencer der er ønskeligt til forskellige klassetrin / aldersgrupper / studieniveau.
- b. At udfærdige kursusmateriale ud fra definitionerne i del a.

At definere hvilke informationskompetencer der er ønskeligt til forskellige niveauer

Grundlæggende var det vigtigt at finde en brugbar definition af begrebet informationskompetence. Der findes på dette område en række definitioner og du kan læse nærmere omkring vores arbejde i denne forbindelse på hjemmesiden www.bibteach.dk. Definitionen består af en række delelementer, alle set i forhold til folkebibliotekets rolle.

Dernæst diskuterede vi indholdet af delelementerne og hvilke krav, vi ville opstille til graden af viden omkring indholdet på det enkelte niveau. Det har således været en vigtig opgave at knytte en praktisk del op mod teorien. I tabellen overfor vises et par eksempler.

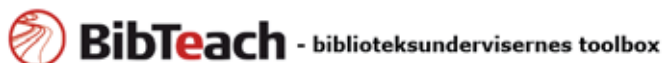
Den første kolonne i tabellen er et af delelementerne i definitionen af informationskompetencebegrebet. De tre niveauer A, B og C er gennemgående for alle delelementerne og bruges til at angive en progression i den studerendes viden. I dette eksempel behandler vi begreberne informationssøgeprocessen og kildekritik.

Forankring

Projektet har forankret anbefalingerne ved hjælp af et spørgeskema rettet mod uddannelsesbiblioteker på både niveau B og C. Vi har spurgt en række uddannelsesinstitutioner, om hvad de forventer at de studerende kan ved uddannelsesstart, og hvad der ville være ønskværdigt om de kunne.

Samtidig har vi set på nogle folkeskolers læseplaner på området informationskompetence. Dette område er individuelt tilrettet den enkelte skoles læseplaner og varierer i klassetrinsangivelse fra skole til skole.

Progression →	Niveau A	Niveau B	Niveau C
Overordnede målsætninger for folkebibliotekerne	Folkeskolen 9. kl – mål og indhold	Gymnasium 3. g – mål og indhold	MVU bachelor – mål og indhold
Den studerende skal kunne identificere sine informationsbehov og formulere spørgsmål på grundlag af behovet	Kendskab til forskellige informationsbehov og mulige løsninger til opfyldelse af behovene	Kendskab til informationssøgeprocessen. Kunne identificere informationsbehov	Kunne anvende informationssøgeprocessen metodisk i den samlede læreproces
Den studerende skal kunne vurdere og anvende informationer hensigtsmæssigt	Kendskab til grundlæggende kildekritik, som f.eks. kildens faglige status, kildens objektivitet	Kunne anvende grundlæggende kildekritik	Kunne anvende akademisk kildekritik

Anbefalingerne er opbygget i forhold til, hvad vi mener den studerende skal forstå på et givent niveau. Læring er selvfølgelig også et meget vigtigt element i en progressionsfase. Vores princip har gennemgående været at arbejde fra det simple mod det komplekse.

Udfærdigelse af kursusmateriale.

Som tidligere nævnt forankrede vi vores projekt ved bl.a. at udsende et spørgeskema til uddannelsesbiblioteker på niveau B og C. I spørgeskemaet opstillede vi en række databaser og søgemaskiner, som vi mente, de studerende skulle kende. Det gennemgående var, at man alle steder forventede et vist forhåndskendskab til: a) det lokale bibliotekssystem, b) Bibliotek.dk, c) Google. Inden for søgeteknik ønskedes kendskab til: a) boolske operatører, b) kildekritik, c) udfærdigelse af litteraturliste.

Det viste sig også i besvarelsen, at få studerende levede op til uddannelsesbibliotekets forventninger.

Det har været projektets opgave at fremstille niveauopdelt materiale på nogle af emnerne. Vi har fremstillet materiale til undervisning i bøgernes opbygning, kildekritik, informationssøgeprocessen, databasetyper, søgeteknik og desuden en gennemgang af Google's faciliteter. Vi diskuterede også et alternativ til holdundervisning, nemlig begrebet *Book en bibliotekar*, som vi derfor har opstillet en model til.

Materialet består af didaktiske overvejelser, PowerPoints og evt. opgaver. De didaktiske overvejelser er baseret på Hiim og Hippies didaktiske relationsmodel. PowerPoints er ret tekstunge i mange tilfælde, men der må den enkelte underviser selv finde sit niveau i forhold til undervisningsform.

Projektets angivelse af niveau og indhold er en idealmode, som hurtigt kan flytte sig. Idealmode-llen viser, hvad vi mener, ville være ønskeligt nu, men flytter viden sig nedad i uddannelses-systemet, vil idealmode-llen ikke passe længere. På trods af dette mener vi, at idealmode-llen kan bruges som en målestok for, hvorledes man skal planlægge sin undervisning.

Som projektet er forløbet, har vi som folkebibliotekerer undervejs konstateret at kursusmateriale til studerende varierer utroligt meget og at en undervisningssituation på et folkebibliotek ikke kan målrettes så direkte, som på en uddannelsesinstitution. På uddannelsesinstitutionerne vil der være en lærer – bibliotekardialog, hvor undervisningen kan tilpasses aktuelle behov.

Uddannelsesbibliotekaren er tættere knyttet op til undervisningen og kendskabet til pensum og vil desuden have den daglige dialog til den studerende. Undervisningen vil ofte også foregå ad flere gange og i det hele taget kunne foregå langt mere kontekstafhængigt end folkebiblioteket kan.

Anbefalinger om samarbejde på tværs

Folkebibliotekets rolle vil undervisningsmæssigt ligge på folkeskoleniveau og for nogle vedkommende også på ungdomsuddannelserne. Folkebiblioteket møder alle lånergrupper – også studerende fra MVU. I spørgeskemaundersøgelsen konstaterede vi, at man fra uddannelsesinstitutionernes side havde ønske om, at der blev et større samarbejde og en bedre gensidig orientering. I vores materiale ligger derfor en vejledning til områder, hvor samarbejdet vil kunne fremmes.

Som en sidste del er der lagt kursusmateriale ind på BibTeach, som henholdsvis folkebiblioteker og uddannelsesinstitutioner har udarbejdet.

Når man som underviser skal bruge noget om kildekritik, kan det findes i vores kursusmateriale og man kan samtidig se, hvad andre har brugt til at undervise efter. En god måde at få inspiration til at konstruere sig eget eller genbruge eksisterende.

Projektet kører nu i drift fra Herning Bibliotekerne med en redaktør som ansvarlig for udviklingen af sitet. Projektet er uden tilskud og succes vil være afhængig af, at der udarbejdes opdateret og nyt kursusmateriale.

Derfor etableres der en idé- og udviklingsgruppe med følgende funktioner:

- Redaktøren kan spørge ud i gruppen, om nogle har kursusmaterialer indenfor et bestemt område, der mangler at blive dækket i BibTeach
- Medlemmerne er særligt opmærksomme på at indsamle materiale til Bibteach – og gøre opmærksom på BibTeach i deres bibliotek og netværk
- Gruppen mødes en gang årligt og udveksler erfaringer, dette evt. i samarbejde med relevante samarbejdspartnere

Der er ingen begrænsninger på deltagerantallet i idé- og udviklingsgruppen. Bliver gruppen for stor laves en geografisk opdeling. Udgifterne til deltagelse i redaktionsgruppen (timer og transport) afholdes af det enkelte bibliotek.

Har du fået lyst til at deltage i idé- og udviklingsgruppen er du meget velkommen til at kontakte Lene G. Schrøder på bible@herning.dk eller på tlf. 96 26 36 41.

Artiklens forfatter er Lene G. Schrøder, projektleder på projekt BibTeach og ansat som uddannelsesansvarlig på Herning Centralbibliotek.